

Dnešní civilizovaný člověk se stěží ubrání dojmu, že skoro celý obsah této knížky – až na citace statistických údajů z poslední doby a soustavné úsilí SZO od roku 1978 – je pro něj zbytečný, že jde v podstatě o výklad, resp. různé výklady pojmů, které si moderní lidstvo v tomto oboru vytvořilo. Lidstvo si totiž zvyká na zdravotnické i sociální vymoženosti, které prospívají jeho zdraví, až příliš snadno a rychle. Ale ony stále nejsou samozřejmé!

Proto je knihu nutno uvítat a doporučit jako doplňkový text pro inteligenci příští generace – pro studenty pedagogických, lékařských i zdravotnických a sociálních fakult a všech dalších oborů, které se zdraví člověka týkají.

J. Šmarda

* Jan Holčík: *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. Masarykova univerzita a MSD, Brno 2010. 294 s.

Povídky Vladimíra Šrámka*

Plzeňský rodák Vladimír Šrámek (1958) působí na Anesteziologicko-resuscitační klinice, společném pracovišti Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice U Svaté Anny. Vedle mnoha odborných lékařských prací napsal řadu básnických děl (mimo jiné *Jednohubky*, 2002; *Nevěsta puštěná ze řetězu*, 2003; *Divoký advent*, 2006; *Řeč chce syna*, 2008) a několik souborů cestopisných črt (například *Spanilé jízdy*, 1998), v nichž čtenáře zavádí do Rumunska či Bulharska, ale i do Peru. Mimoto v literární revui *Wesles* publikoval krátké povídky, jež se staly základem svazku nazvaného *Skokem plavmo*: byl vydán společně Welesem a Masarykovou univerzitou v edici *Srdeční výdej*, a to s doslovem Miroslava Chocholetého a s ilustracemi Davida Davida.

Obsahuje čtyřiatřicet hutných povídek, většinou spojených postavou lékaře Karla Bárty. Jejich dějištěm je tudíž nemocniční prostředí, leč odehrávají se i v různých hospodách, v Bártově brněnské domácnosti nebo na jeho jihočeské chalupě. Reflektují hrdinovo dlouhé manželství se ženou Vlastou, s níž se Bárta načas rozejde, ale stárá a podzim života v domově důchodců prožívá opět po jejím boku. V několika povídkách se objevuje jeho milenka Klára, zatímco jiné ženy – třeba zdravotní sestra Věra či servírka Blanka – vystupují jen v jedné povídce.

Jinde Bárta figuruje sám: pobývá na chalupě a v přírodě, při jedné jízdě autem zabije srnku. V dalších epizodách se nechává ostříhat dohola, vede opilecký dialog se sochou T. G. Masaryka, se synem Filipem putuje k prameni potoka nebo s ním hraje šachy. Dojde i na příhody z jeho dětství a studentských let. Leckteré povídky pojí motivy alkoholu a sexu, které jsou namnoze pojaty s humorem, ironií nebo s využitím překvapivých point. Vedle humorných příběhů (viz třeba vyprávění o vegetariánské zabijačce) jsou tu ovšem i vážné povídky s motivy smrti.

Většina Šrámkových próz má realistic-kou povahu, ale některým z nich autor dává snový či imaginativní ráz, zatímco jiné povídky koncipuje s důrazem na bizarnost a grotesknost. Část svých textů ozvláštňuje kulturními, převážně antic-kými aluzemi, což podtrhuje i jejich názvy: *Makropulos*, *Odysseus*, *Prométheus*, *Achilles*. Jakkoli běží o povídky, jejich souhrn zobrazuje téměř celý Bártův život i jeho charakter, takže představuje jakousi synopsi románu. Ze žánrového hlediska lze tedy mluvit o díle sui generis nebo o žánrovém polotvaru. Problematiké se jeví též pojetí času: některé povídky jsou situovány do naší doby, jiné do minulosti (například vyprávění o sametové revoluci v Plzni), případně se vyznačují ja-

kýmsi bezčasím. Bárta je mužem středního věku i takřka nemohoucím starcem; zobrazení jeho stáří je věrohodné a působivé, onen časový posun je však příliš velký.

Miroslav Chocholatý ve zmíněném doslovu právem píše, že Šrámkovy povídky nejsou pouhými příhodami, ale že v nich autor zápasí se životní prázdnotou, samotou a hodnotovým vakuem, přičemž invenčně pracuje s motivy. Jde mu o mezilidské vztahy, jakož i o úniky z nudné, ubíjející každodennosti, byť předkládá jen řešení povýtce mužská.

Ještě je třeba říci, že součástí knihy *Skokem plavmo* jsou medailonky Vladimíra Šrámka a Davida Davida, které mohly být delší, konkrétnější a vážnější (čteme-li, že se Šrámek „během pracovní doby věnuje básnické tvorbě“, můžeme se pousmát, ale raději bychom si přečetli charakteristiku této tvorby). A Davidovy ilustrace? Nejsou popisné ani líbivé, nýbrž představují svébytný celek groteskní ražby, vedoucí s autorovými texty jiskřivý dialog.

J. Poláček

* Vladimír Šrámek: *Skokem plavmo*. Brno: Weles – Masarykova univerzita, 2010. 152 s.

Renée Grenarová: Jednoduché ustálené komparace s antroponymy a spojkou jako – kak v češtině a ruštině*

Autorkou posuzované monografie je odborná asistentka katedry ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity PaedDr. Renée Grenarová, Ph.D. Práce se zabývá porovnávacím popisem sémantické stránky ustáleného přirov-

nání v češtině a ruštině obsahujícího antroponymum a komparátor *jako – kak* a zjistit úplné či částečné shody nebo rozdíly mezi oběma jazyky. Tato ustálená přirovnání bývají přiřazována k nevětným frazémům, která sice naznačují větnou strukturu, avšak některé pozice v ní obsahují až v konkrétních kontextech. Ustáleného přirovnání se používá k charakteristice skutečnosti přirovnáním jejího znaku k předem danému zobecněnému modelu. Jeho hlavní funkcí bývá především intenzifikace, zdůraznění, kladné nebo záporné zhodnocení tohoto znaku. V některých případech intenzifikační aspekt zcela převládá, což může vést k jejich částečné nebo úplné desémantizaci.

Monografie je členěna do sedmi kapitol. První a druhá kapitola obsahují sumarizaci základních teoretických poznatků. Podána je v nich obecná a stručná charakteristika frazeologie, idiomatiky, frazeodiktiky a onomastiky jako lingvistických disciplín. Je zde mj. zmíněno postavení frazeologie v přirozených jazycích a zdůrazňuje se důležitost osvojení této disciplíny pro hodnocení úrovně znalosti cizího jazyka. Dále je provedeno vymezení komparace jako jedné z kategorie frazémů (dříve označovaných jako frazeologická jednotka, frazeologismus, frazeologický obrat), tj. důležité jednotky frazeologie a idiomatiky. Pozornost je též zacílena na kontext, teoretický výklad o antroponymech jako vlastních jménech pro reálné nebo iluzorné živé objekty, tj. pro skutečné i fiktivní bytosti. V této části práce je naznačen i způsob uspořádání a klasifikace zkoumaných přirovnání na základě kritérií pro třídění excerpovaného jazykového materiálu čítajícího celkem 271 jednoduchých ustálených přirovnání (z toho 125 českých a 146 ruských) do jednotlivých frazeosémantických polí.

V následujících pěti kapitolách provádí autorka frazeosémantickou analýzu konkrétních frazeosémantických polí v rámci